

Position paper Betsy van de Grift

Auteur van vier 'kinderbreinboeken' voor professionals in onderwijs en kinderopvang, keynotespeaker en (bijna voormalig) directeur van stichting BKK.

In mijn bijdrage aan het gesprek met u wil ik graag ingaan op de belangrijkste argumentatie voor samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang, de zogenoemde 'doorgaande leerlijn' en de noodzaak om de mythische proporties ervan eens tegen het licht te houden. In het bijzonder wil ik daarbij de positie van het Jonge Kind in samenwerkingsverbanden belichten (zie voor uitgebreide uitleg het volledige artikel op www.betsyvandegrift.nl en de nieuwsbrief 'Kinderopvangtotaal' november 2018).

IKC's staan in grote belangstelling zowel in de praktijk als bij de gemeentelijke overheid, die een belangrijke rol wil spelen bij de totstandkoming van deze integrale kindcentra (zie website VNG, oproep aan wethouders september 2018).

Als belangrijkste doel voor de samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang, tegenwoordig doorgaans IKC genoemd, wordt vaak genoemd het realiseren van 'een doorlopende of doorgaande leerlijn'.

Wat is nou eigenlijk die 'doorgaande leerlijn'? Waar komt het vandaan, hoe werkt het in de praktijk, wat is de definitie en de evidentie ervan en welke kanttekeningen zijn er te maken?

De definitie

De doorlopende of doorgaande leerlijn vindt zijn oorsprong in de 'deregulering' van het onderwijs (door minister Deetman, 1985) enerzijds en anderzijds de decentralisatie van het Onderwijs Achterstanden Beleid (2006). De beoogde 'inrichtingsvrijheid' voor scholen ging gepaard met instrumenten voor toetsing van de kwaliteit en de opbrengst achteraf (Wellink, 2016). De doorgaande leerlijn was en is een van de eisen die aan onderwijs en voorschoolse educatie werden gesteld. Via deze twee 'takken van sport' deed de doorgaande leerlijn via de wet OKE en later de harmonisatie peuterspeelzalen en kinderopvang haar intrede in de kinderopvang en belandde in 2018 ook in het GGD toetsingskader van de kinderopvang. De werkdefinitie van de doorgaande leerlijn is 'het verdelen van leerstof over de schoolse jaren zodanig, dat de leerling zo min mogelijk overlap, breuken of gaten ervaart'. De veronderstelling is dat deze werkwijze van belang is voor de leeropbrengst van de leerlingen, deze meetbaar maakt en daardoor een indicator is van de kwaliteit van het onderwijs.

Mitsen en maren van de doorgaande of doorlopende leerlijn

Scholen hebben vanaf deze eeuw dan weliswaar meer 'inrichtingsvrijheid' gekregen maar tegelijkertijd neemt de druk toe om aan het toetsingskader van de overheid te voldoen. De indruk bestaat dat daardoor de aandacht voor 'meetbare' vakken toeneemt in het onderwijsbeleid, ten koste van minder meetbare inhoud. Er zou daardoor een 'meetcultuur in het onderwijs' ontstaan zijn die inmiddels weerstand oproept (Biesta, 2012). De meetcultuur zou niet alleen de professionele vrijheid van leerkrachten sterk reduceren (BON) ten gunste van bestuur en controle, maar ook de autonome groei en ontwikkeling van kinderen inperken tot 'lesjes leren voor een hoge CITO score'.

Het opbrengstgericht werken kent zo inmiddels vele critici, maar frappant is toch vooral dat de kwaliteitswinst twijfelachtig en niet aantoonbaar is: het onderwijs is sinds jaren al niet verbeterd in termen van opbrengst zoals de wetgever die heeft bedoeld: De leerresultaten

dalen, de uitstroom van zorgenleerlingen neemt toe, de kwaliteit van het didactisch handelen is wisselend, maar ook het aantal zwakke scholen stijgt licht (OCenW, 2018).

Ook is er zorg over de pedagogische kernwaarden die de kinderopvang zo koestert en kenmerkt. Critici wijzen op eenzijdige aandacht voor de methodedruk in de omgang met jonge kinderen, dat ten koste zou gaan van het spelend leren (Boland, Schonewille, & van der Schuyt, 2016; Goorhuis-Brouwer, 2006). Het pedagogisch curriculum dat er voor de kinderopvang 0-6 jarigen is gekomen (Fukkink, 2017) heeft bijvoorbeeld geen plaats gekregen in het project 'Curriculum.nu' er is zelfs geen notie van genomen. Samenwerking met onderwijs zou er toe kunnen leiden dat omgekeerd, jonge kind voorzieningen gaan 'verschoolsen' net zoals dat, hoor ik van de duizenden jonge-kind leerkrachten die ik jaarlijks ontmoet, in het kleuteronderwijs is gebeurd. Want geloof het maar: geen leerkracht die er vrolijk van wordt, van het CITO toetsen van jonge kleuters.

En dan is er nog de Olifant in de Kamer, die van de segregatie. Het primair onderwijs slaagt er niet in om alle kinderen de beste kansen te geven; de segregatie is toegenomen. Ook daarover laat het jaarlijks verschijnende rapport 'de staat van het onderwijs' zich zorgelijk uit.

Nou is een veel gehoord argument dat juist daarom er eerder begonnen zou moeten worden met onderwijs; dat vooral om die reden de leerlijn eerder ingezet zou moeten worden. Dat samenwerking op de doorgaande leerlijn dé oplossing is voor de kansenongelijkheid onder kinderen.

Was het maar waar. De doorgaande leerlijn is nooit bedoeld als een methodische pedagogisch-educatieve aanpak, met dat doel is het nooit getoetst en niet bewezen effectief. Zeker, er zijn goede praktijken die met alle partijen samen een voldragen kindvisie en -aanbod creëren. Maar gewoon 1 + 1 (onderwijs en kinderopvang) bij elkaar optellen en veronderstellen dat kinderen daarvan profiteren?

Misschien wordt tijd om de mythische proporties van de doorgaande leerlijn eens goed tegen het licht gaan houden.

Biesta, G. (2012). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten.*: Boom/Lemma.

Boland, A., Schonewille, J., & van der Schuyt, I. (2016). VVE-programma's: obstakel of houvast? *HJK, februari 2016*, 4.

Fukkink, R. (2017). *Het Pedagogisch Curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang* (R. G. Fukkink Ed. 1th ed.). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Goorhuis-Brouwer, S. (2006). Mogen peuters nog peuteren en kleuters nog kleuteren. *De wereld van het jonge kind*, 33(5), 132-135.

OCenW, M. (2018). *De staat van het onderwijs*. Retrieved from Utrecht:

Wellink, B. (2016). Wat marktwerking met het Nederlandse onderwijs heeft gedaan. *De Correspondent*, 14.